

Wstęp

Dynamicznie rozwijająca się technologia informacyjna odgrywa w ostatnich latach kluczową rolę w coraz liczniejszych obszarach naszego życia. Jesteśmy w stanie uzyskiwać informacje, rozwijać swoje umiejętności i uczyć się nowych rzeczy szybciej niż kiedykolwiek wcześniej. Znaczące zmiany zachodzą również w sferze nauk historycznych – od wielu lat trwa stopniowy proces włączania osiągnięć informatyki do warsztatu naukowego historyka. Wskutek tego wykształciła się już interdyscyplinarna forma prowadzenia badań, określana terminem „historia cyfrowa”¹. Stopniowo zmienia się rola nauczyciela, który przestał być dla swoich uczniów jedynym źródłem wiedzy. Zamiast stać przy tablicy z pisakiem w dłoni, coraz częściej obsługuje on podczas lekcji aplikacje komputerowe, wyświetlając za pomocą projektora generowane przez nie treści. Autorzy portalu Edtechmagazine twierdzą, że 63% nauczycieli deklaruje codzienne stosowanie cyfrowych technologii podczas lekcji². Najnowsze osiągnięcia technologiczne odsłaniają przed nauczycielami historii nowe perspektywy, umożliwiając im innowacyjne podejście do sposobu przekazywania wiedzy i rozwijania umiejętności badawczych ich uczniów. Wykorzystanie podczas lekcji zasobów Internetu już dawno przestało ograniczać się do przeszukiwania zasobów Wikipedii czy YouTube³. Technologie

---

¹ K. Narojczyk, *W kierunku historii cyfrowej. Nowe możliwości – nowe wyzwania*, „Res historica” 2016, nr 42, s. 330.

² K. Erdmann, W. Wątor, *AR i VR na lekcjach. Przewodnik po najpopularniejszych aplikacjach edukacyjnych opartych na VR i AR*, <https://epage.pub/doc/ar-i-vr-na-lekcji-y1m1gngqpk> (dostęp 17.02.2024 r.).

³ A. Zawistowski, *Historia w Wikipedii*, [w:] *Historia w przestrzeni publicznej*, red. J. Wojdon, Warszawa 2018, s. 351–357.

informacyjne dostarczają nie tylko nowoczesnych narzędzi wspierających proces nauczania, ale są również inspiracją do tworzenia nowych, fascynujących doświadczeń edukacyjnych. Skutkiem tego jest pojawianie się coraz większej liczby różnorodnych i powszechnie dostępnych cyfrowych środków dydaktycznych, wymagających jednak odpowiedniej adaptacji do funkcjonującego już systemu kształcenia. Dla polskich nauczycieli, których większość ukończyła studia ponad dwadzieścia lat temu, oznacza to konieczność uzupełnienia wiedzy i zaplanowania nowych metod pracy dydaktycznej⁴.

Obecnie w procesie wymiany informacji coraz częściej mamy do czynienia z sytuacją prosumpcji, kiedy odbiorca treści cyfrowych staje się jednocześnie ich autorem lub edytorem. Dzieci i nastolatki wychowują się w otoczeniu cyfrowym, co sprawia, że korzystanie z nowoczesnych narzędzi jest dla nich nie tylko naturalnym, ale i skutecznym sposobem odczytywania przekazu edukacyjnego. Dla nauczycieli historii oznacza to konieczność zmierzenia się z wyzwaniem dostosowania podejmowanych przez nich działań dydaktycznych do potrzeb współczesnych uczniów, których trzeba wyposażyć w umiejętności umożliwiające uczenie się przez całe życie (ang. *lifelong learning*).

Opisana powyżej sytuacja stała się przyczynkiem do powstania niniejszej, adresowanej do nauczycieli i studentów historii publikacji, w której opisano praktyczne strategie wykorzystania nowoczesnych metod i cyfrowych środków dydaktycznych w procesie nauczania historii. W pierwszej części znalazła się charakterystyka wykorzystywanych w edukacji technologii informacyjnych oraz opis sposobu ich wdrażania do szkolnej praktyki dydaktycznej (ze wskazaniem potencjalnych zagrożeń wynikających z tego procesu). W części drugiej wskazano i omówiono szereg cyfrowych narzędzi oraz przeznaczonych im metod pracy, mogących wesprzeć proces nauczania i uczenia się historii. Ostatnia część prezentuje, w jaki sposób tzw. sztuczna inteligencja i inne aplikacje internetowe mogą wzbogacić warsztat pracy nauczyciela historii. W treści publikacji

---

⁴ Jak wynika z badań Eurostatu, średni wiek polskiego nauczyciela to ok. 47 lat. www.prawo.pl/oswiata/zastepowalnosc-kadr-w-szkolach,497871.html (dostęp 17.02.2024 r.).

odniesiono się do licznych narzędzi i stron internetowych, należy jednak mieć na uwadze fakt pewnej fluktuacji i nietrwałości nazw aplikacji i sposobu ich funkcjonowania, wynikający z nieustannego zmieniania się strategii autorów rozwiązań cyfrowych.

Niniejsza publikacja stanowi jednocześnie próbę odpowiedzi na pytanie, jak sprawić, aby proces przekazywania wiedzy historycznej był fascynujący, interaktywny i dostosowany do potrzeb współczesnego ucznia. Zaproponowane tu pomysły i praktyki mają na celu zachęcić przyszłych i obecnych nauczycieli historii do przemyślanego i rozsądnego korzystania z nowych narzędzi i metod pracy, tak aby nauka historii mogła stać się efektywną, satysfakcjonującą, pełną odkryć, refleksji i inspiracji podróżą w czasie.